

79.

**LATVIJAS VALSTS UN
SABIEDRĪBAS IZAICINĀJUMI
UN RISINĀJUMI
STARPTAUTISKĀ KONTEKSTĀ
(INTERFRAME-LV)**

Tēžu krājums

**Latvijas
Universitātes
starptautiskā
zinātniskā
konference**

2021. gada 11. marts

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

79.

Latvijas
Universitātes
starptautiskā
zinātniskā
konference

Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi
un risinājumi starptautiskā kontekstā
(INTERFRAME-LV)

Challenges and Solutions of Latvian State
and Society in an International Framework
(INTERFRAME-LV)

Tēzes

2021.gada 11. martā

Sastādīja:

Profesore, Baiba Rivža

Profesore, Inna Romānova

Pētījumus atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV

VPP
Valsts pētījumu
programma

PROJEKTA INTERFRAME-LV PAVEIKTAIS UN 2021.GADA IZAICINĀJUMI

Baiba Rivža

LZA

VPP projekts INTERFRAME-LV ir starpdisciplinārs un starpinstitucionāls projekts. Tajā piedalās ekonomisti, sociologi, politikas un komunikāciju zinātni, kā arī dabas zinātnu pārstāvji no Latvija vadošajām universitātēm- LU, RSU, LLU un pētnieki no Latvijas Zinātņu akadēmijas. Līdzās pieredzējušie pētnieki projektā ir iesaistīti arī 8 maģistranti un 14 doktoranti (6 maģistru un 5 doktoru darbi ir aizstāvēti). Projekta ideja ir pētīt Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumus un risinājumus starptautiskā kontekstā un tos izmantot Latvijas izaugsmes modelēšanai. Galvenos secinājumus ir plānots apkopot monogrāfijā angļu un latviešu valodās. Projektā iesaistītie pētnieki ir publicējuši 50 zinātniskos rakstus, piedalījušies 69 zinātniskās konferencēs, nolasījuši 12 ziņojumus konferenču plenārsēdēs. Lai sekmētu Zināšanu pārnesi Latvijas sabiedrībai, par projekta INTERFRAME-LV pētījuma rezultātiem notikušas diskusijas 5 reģionālajos forumos: Zemgales forumā “Digitālie rīki uzņēmējdarbības atbalstam Zemgales reģionā” (19.02.2020.); Vidzemes forumā “Digitalizācija izglītībā un uzņēmējdarbības atbalstam” (26.02.2020.); Latgales forumā “Digitālie rīki uzņēmējdarbības atbalstam Latgales reģionā” (16.06.2020.); Pierīgas forumā “Digitalizācijas iespējas un risinājumi izglītībā un uzņēmējdarbībā” (26. 08.2020.), Kurzemes forumā “Digitalizācijas iespējas un risinājumi izglītībā un uzņēmējdarbībā Kurzemes reģionā” (14.08.2020.). Pēdējie divi notika attālināti. Forumu materiāli kā projekta intelektuālais īpašums nodoti sociālajiem partneriem. 2021.gada pētījumi ir saistīti ar monogrāfijas izstrādi, jauno zinātnieku promocijas darbu vadīšanu un sabiedrības informēšanu par pētījumu rezultātiem.

Atslēgvārdi: *Sabiedrības novecošanās, digitalizācija, klimata izmaiņas, sabiedrības radikalizācija*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

DAŽI IENĀKUMU NEVIENLĪDZĪBAS SAMAZINĀŠANAS IZAICINĀJUMU ASPEKTI LATVIJĀ

Biruta Sloka, Ginta Tora, Ilze Buligina, Juris Dzelme

Latvijas Universitāte

Ienākumu nevienlīdzības jomā Latvija bieži tiek kritizēta no dažādu starptautisko institūciju puses, tādēļ iemeslu noskaidrošana ir aktuāls pētnieku uzdevums. Pašlaik ir atrasti un tiek izmēģināti dažādi risinājumi no valdības puses, tāpēc šī pētījuma mērķis- izvērtēt esošo situāciju, jauno risinājumu efektivitāti un piedāvāt papildus iespējas sociālo uzdevumu risināšanai, iedzīvotāju iesaistei darba tirgū, nabadzības un nevienlīdzības mazināšanai. Reģionālais griezumš ir viens no ienākumu nevienlīdzības jomas atainotājiem. Latvija ir trešā vietā starp OECD valstīm ar augstāko reģionālās attīstības atšķirību līmeni. Rīgas plānošanas reģionā IKP uz vienu iedzīvotāju 2016.gadā - 17 213 euro, kas bija 135% no vidējā IKP uz vienu iedzīvotāju valstī (12 760 euro). Kurzemē IKP uz vienu iedzīvotāju - 74% no vidējā IKP uz vienu iedzīvotāju valstī, Vidzemē 66%, Zemgalē 63%, bet Latgalē 51%. 2019.gada nogalē tika pieņemtas Reģionālās politikas pamatnostādnes vidēja termiņa politikas plānošanai, nosakot Latvijas reģionālo politiku līdz 2027.gadam, rīcības virzienus un uzdevumus reģionālajā politikā. Tās mērķis- radīt priekšnoteikumus reģionu ekonomiskā potenciāla attīstībai, uzņēmējdarbības vides uzlabošanai, paaugstinot iekšējo un ārējo konkurētspēju, produktivitāti, piesaistīt cilvēkkapitālu, mazināt sociālekonomiskās atšķirības, kvalitatīvas dzīves vides attīstībai. Pēc VARAM aprēķiniem, lai sasniegtu reģionālās atšķirības 75% apmērā no Latvijas vidējā IKP, pie esošā ekonomiskās attīstības tempa, būtu vajadzīgi 50 gadi, lai sasniegtu 7 994 milj. EUR IKP pieaugumu plānošanas reģionos. Iespēja mainīt esošo situāciju var piemērojot viedus, inovatīvus, uz zināšanām un datos balstītus risinājumus teritoriju izaugsmes veicināšanai, tajā skaitā uzlabojot pakalpojumu kvalitāti un pieejamību, attīstot konkurētspējīgās nozares un uzņēmējdarbību. Tādējādi kopumā veicinot teritoriju konkurētspēju un iedzīvotāju labklājību. Nepieciešams arī nodrošināt viedu pārvaldību, balstot attīstības plānošanas dokumentus uz pētniecību, datu analīzi, zinātniskajiem atklājumiem. Arī dialogs un savstarpēju sadarbība ir nepieciešama starp publisko pārvaldi, zinātniskās pētniecības darbā iesaistītajiem, uzņēmējiem, nevalstisko sektoru un iedzīvotājiem. Ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos reģionos, nepieciešams pārskatīt un padarīt efektīvāku pakalpojumu tīklu, jo teritorijās, kur samazinās iedzīvotāju skaits, jāveido risinājums pakalpojumu uzturēšanas izmaksu samazināšanai uz klientu, bet teritorijās, kur pieaug iedzīvotāju skaits, jāpalielina pakalpojuma pieejamība un kvalitāte. Būtiska loma sabiedrības kopējo uzdevumu risināšanā ir jaunu izglītības formu izmantošanai, savstarpējās sadarbības tīklu veidošanai. Pēdējā desmitgadē veiktās reformas un ieguldījumi Latvijas profesionālās izglītības sistēmās attīstībā uzskatāms par preventīvu pasākumu jauniešu sociālās iekļautības veicināšanai un Latvijas darba tirgus atveseļošanai. Modernizētā infrastruktūra un aprīkojums, programmu kvalitāte, darba vidē balstītu mācību ieviešana sadarbībā ar darba devējiem un pedagogu profesionālā meistarība, kā arī profesionālās izglītības iestāžu iekļaušanās Eiropas sadarbības tīklos veido priekšnosacījumu kopumu kvalitatīvu speciālistu sagatavošanā, kas var sekmīgi iekļauties darba tirgū un sekmīgi īstenot savus profesionālos un personīgos plānus ar pilnvērtīgu dzīves kvalitāti. Veiksmīga iekļaujošas sociālās politikas veidošana, izglītības un kultūras pasākumu saskaņošana ar ražošanas organizēšanas vajadzībām, ievērojot subsidiaritātes principu un paaudžu solidaritāti, ļauj nostiprināt sociālo drošumspēju, palielina stabilitāti. Nevienlīdzības un nabadzības mazināšanai nepieciešams veikt situācijas izpēti un izmantot politiskos instrumentus sociālās struktūras uzlabošanai, pasākumus balstot uz pētniecībā noskaidrotiem risinājumiem. Pētījuma uzdevumi: 1) analizēt nodarbinātības līmeni iedzīvotāju riska grupām – jauniešiem un iedzīvotāju grupām pirmspensijas vecumā, analizējot to arī dzimumu un reģionu griezumā; 2) analizēt darba samaksu riska grupām – jauniešiem un iedzīvotāju grupām pirmspensijas vecumā, analizējot to arī dzimumu un reģionu griezumā; 3) analizēt iespēju izmantošanu iesaistīties dažādās

profesionālās pilnveides aktivitātēs; 4) izvērtēt informācijas pieejamību par apmācību iespējām; 5) apkopot inovatīvas pieejas iedzīvotāju mūžizglītības jomā; Izmantotie datu avoti: CSP datubāzes, ES-SILC aptaujas rezultāti, Darbaspēka apsekojuma dati, starptautisko institūciju salīdzināmie dati. Izmantotās pētniecības metodes: zinātnisko publikāciju un iepriekš veikto pētījumu rezultātu analīze, statistisko datu analīze.

Atslēgvārdi: *Ienākumu nevienlīdzība, materiālā nenodrošinātība, dzīves kvalitāte, izglītība*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

PANDĒMIJAS APSTĀKĻI - PAPILDUS FAKTORS SOCIĀLĀS ATSTUMTĪBAS UN IENĀKUMU NEVIENLĪDZĪBAS PIEAUGUMAM

Rita Vanaga

Latvijas Universitāte

Apstākļos, kad globāli ekonomiskie procesi ir vājināti visā pasaulē, tad iedzīvotāju daļa, kuri bija pakļauti nabadzības riskam – tie vēl vairāk tiks ieskausti šajās “važās”. Iedzīvotāju ienākumam krītoties, arī patērētāju izdevumu aktivitāte samazinās un vēlāk arī vājinās mājokļa aktivitātes rādītāji. ASV šajā pandēmijas laikā izdod 900 miljardu USD izdevumu programmu, kur ietilpst pagarināta bezdarba apdrošināšana, līdzekļi mājsaimniecībām un uzņēmumiem, līdzekļi izglītībai un medicīniskajai aprūpei. Arī Eiropas garantiju fonds, kuru pārvalda Eiropas Investīciju banka, izdod milzīgus līdzekļus mazo un vidējo uzņēmumu, kurus skāris korona vīrusa uzliesmojums, atbalstam un 2020. gada decembrī tas sasniedza 25 miljardus EUR. Šie globālā mērogā izveidojušies apstākļi lielā mērā nojauc darba tirgu, kas varētu kļūt ilgtermiņa problēma. Šā iemesla dēļ nabadzības riskam pakļautiem iezīmējas papildus iedzīvotāju slānis, kurš līdz pandēmijai bija vidēji labi nodrošināts un kurš darbojies dažādās apkalpojošās sfērās, kuras šajā pandēmijas laikā izjūt vislielāko ierobežojumu vai ir pat slēgtas. Tādējādi mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem turpmāk varētu būt ilgstoši ekonomiski traucējumi un riski atveseļoties uz labklājību. Papildus, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm, Latvijā jau ilgstoši (vairāk nekā 10 gadus) pastāv zems ienākumu pārdales līmenis, ko nosaka spēkā esošā nodokļu/pabalstu sistēma un ilgstoši augsta ienākumu nevienlīdzība. Šī Latvijas nodokļu/pabalstu sistēmas zemā pārdales pakāpe ir vāji papildināta ar sociālpolitiski līdzsvarotiem darba stimuliem, kā norāda EUROMOD simulācijas rezultāti attiecībā uz ES-28 (BICEPS, 2016). Tādējādi ir secināms, ka Latvijas nodokļu atvieglojumu sistēmai raksturīga salīdzinoši zema efektivitāte un taisnīgums. Latvijas iedzīvotāju neapmierinātība ar veselības aprūpes vajadzībām 2015. gadā bija ceturtais augstākais rādītājs starp visām Eiropas Savienības valstīm. Par neapmierinātām medicīniskās aprūpes vajadzībām galvenokārt ziņo personas ar zemiem ienākumiem. Nevienlīdzība veselības aprūpē rada kā veselības stāvokļa variācijas iedzīvotājiem individuālā un reģionālā līmenī, tā veselības statusa atšķirības starp indivīdiem un sabiedrības grupām. Nevienlīdzību veselības jomā izraisa cēloņi, kuri saistīti ar sociālo nevienlīdzību veselības jomā, kas savukārt ir saistīti ar virkni atšķirīgiem dzīves apstākļiem kā ienākumi, bezdarba līmenis un izglītības līmenis, vecums, invaliditāte, bezdarbs, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība un kvalitāte, izglītības līmenis, dzīves un darba apstākļi (ienākumi, pirktpēja u. c.). Augsta nevienlīdzība ir valsts gan ekonomiska un sociāla problēma, kas ilgtermiņā pasliktina valsts ekonomisko stāvokli. Laimes subjektīvā novērtējuma mērījumi liecina, ka cilvēki jūtas laimīgāki, dzīvojot vienlīdzīgākā sabiedrībā. Nevienlīdzība traucē valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Atslēgvārdi: *Pandēmijas apstākļi, sociālā atstumtība, sociālā nevienlīdzība, ienākumu nevienlīdzība*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

LATVIJAS PENSIJU SISTĒMAS ILGTSPĒJAS PROBLĒMAS UN IESPĒJAMIE RISINĀJUMI

Larisa Bule, Ramona Rupeika-Apoga, Inna Romānova, Līga Leitāne
Latvijas Universitāte

Latvijas pensiju sistēma tiek uzskatīta par vienu no ilgtspējīgākām pasaulē - 13.vieta Allianz Pension Report -2020 (70 valstu izlase), tomēr tās sociālā ilgtspēja ir apdraudēta ar sistēmas nespēju sniegt adekvātu ienākumu aizstāšanu. Par to liecina arī Allianz Pension Index dinamika, 2016.gadā Latvijai tika piešķirta augstāka 7.vieta (54 valstu izlase). Pensiju sistēmas ilgtspēju var analizēt dažādos griezumos, ilgā laikā periodā dominējoša pieeja bija finanšu ilgtspējas modelēšana. Tomēr pasaules praksē finanšu ilgtspēja bieži tiek panākta, uzturot pensijas zemu līmeni vai pat pakāpeniski samazinot pabalstu lielumu. Šādi tiek veidots apdraudējums pensiju sistēmas sociālajai ilgtspējai un iespējamās domstarpības ar ES proklamētām sociālajām tiesībām. Piemēram, Eiropas sociālo tiesību pīlāra 3. nodaļas 15. punktā, kurš regulē ienākumus un pensijas vecumdienās, ir noteikts:

a. Darba ņēmējiem un pašnodarbinātajiem pensijas vecumā ir tiesības uz pensiju, kas ir samērīga ar viņu iemaksām un nodrošina pienācīgu ienākumu līmeni. Sievietēm un vīriešiem ir vienādas iespējas iegūt pensijas tiesības.

b. Ikvienai personai vecumdienās ir tiesības uz līdzekļiem, kas nodrošina cilvēka cienīgu dzīvi.

Akadēmiskajā vidē samērīgumu un pienācīgumu raksturo, piemērojot adekvātuma jēdzienu. Adekvātums tiek traktēts dažādi, tāpēc tā mērīšanai ir jānotiek dažās dimensijās: aizsardzība pret nabadzību (raksturojošs rādītājs - nabadzības riska indekss), ienākumu izlīdzināšana (raksturojošs rādītājs - ienākumu aizstāšanas koeficients), atšķirības iepriekšējās divās dimensijās dzimumu griezumā. Pētījuma rezultāti rāda to, ka Latvijas pensionāru nodrošinājuma sistēma kopumā un it īpaši pensiju sistēma neizpilda pensiju sistēmas tradicionālas funkcijas, tās ir aizsardzība pret nabadzību, par ko liecina viens no augstākiem Eiropā nabadzības riska indekss, un tā dinamika iedzīvotāju grupai vecumā 60+. Ienākumu aizstāšanas līmenis krīt, tiek prognozēts tā kritums nākotnē sistēmas finanšu ilgtspējas nodrošināšanai (Palmer & Stabina, 2019; Pension Adequacy Report, 2018). Nabadzības un ienākumu aizstāšanas rādītāji dzimumu griezumā liecina par izteiktu nevienlīdzību starp vīriešiem un sievietēm. Pieaugot gados vecākas paaudzes īpatsvaram un ņemot vērā to sabiedrisko ietekmi, var prognozēt to, ka sociālās ilgtspējas problēmas var veicināt politisko spiedienu uz likumdevējiem, šādi radot potenciālo apdraudējumu sistēmas finanšu ilgtspējai. Sistēmas nespēja sniegt adekvātu ienākumu aizstāšanu rada jaunu izaicinājumu – finanšu ilgtspējas nodrošināšana, panākot arī sociālo ilgtspēju, t.s. caur pensionāru sociālās aizsardzības sistēmas pilnveidošanu, labklājības līmeņa un tautsaimniecības attīstības veicināšanu.

Atslēgvārdi: *pensiju sistēma, ilgtspēja*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS DALĪBNIKU KUSTĪBA STARP IEGULDĪJUMU PLĀNIEM – IZDEVĪGA VAI NĒ?

Olga Rajevska
Latvijas Universitāte

Obligātais fondētais pīlārs tika ieviests Latvijā 2001. gadā kā daļa no valsts pensiju sistēmas, un bija paredzēts, ka cilvēki rīkosies racionāli: ka II pensiju līmeņa dalībnieki regulāri sekos pensiju plānu ienesīgumam un pieņems lēmumus, pamatojoties uz plānu rezultātiem. Vai mums ir pierādījumi, ka tas notiek īstenībā? Kā parādīts iepriekšējos pētījumos, otrā pensiju pīlāra dalībnieki reti seko līdzī saviem pensiju uzkrājumiem un reti izmanto savas tiesības mainīt pensiju plānu.

Precīzie dati par visiem otrā pīlāra dalībniekiem un viņu pārejām starp plāniem ir reģistrēti VSAA, bet personas datu aizsardzības regulas dēļ tie nav pieejami pētniekiem. Tomēr analīzei ir pieejama kumulatīvā ikgadējā dalībnieku kustību statistika, kā arī informācija par pensiju plānu ikgadējiem rezultātiem (ienesīgums, neto aktīvi, dalībnieku skaits). Analizējot rezultātus par 14 gadiem (no 2007. līdz 2020. gadam), autore novērtēja, cik vidēji ir bijusi izdevīga pensiju plāna maiņa shēmas dalībniekiem, kā arī vai pastāv konkurences atlases pazīmes pensiju plānu vidū. Analizētie dati neļauj secināt par racionālo lēmuma pieņemšanu dalībnieku vidū. Nav pierādījumu tam, ka dalībnieki vidēji guva labumu, pārejot no viena pensiju plāna uz citu. Pie tā, dati neļauj secināt par pensiju plānu konkurenci piedāvājot izdevīgākus ieguldījumus: pensiju plāna dalībnieku skaits un izmaiņas tajā nav atkarīgi no investīciju efektivitātes.

Atslēgvārdi: *II pensiju līmenis, ieguldījumu plāni*

REĢIONĀLĀS NOSLĀŅOŠANĀS NOVĒRTĒŠANAS IESPĒJAS STARP PAŠVALDĪBĀM UN VIENAS PAŠVALDĪBAS IETVAROS

Gundars Bērziņš, Māris Pūķis, Lilita Seimuškāne, Jānis Upenieks

Latvijas Universitāte

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Latvijā izveido vienas no lielākajām vietējām pašvaldībām Eiropas Savienībā. Pieckārtīgam pašvaldību skaita samazinājumam 2009.gada reformā tikai 12 gadus vēlāk seko trīskārtīgs pašvaldību centru skaita samazinājums. Attālinot varu no vēlētājiem, rodas jauni problēmjautājumi. Tehnoloģiskais progress ir pavēris jaunas iespējas, tai skaitā attālinātam darbam. Covid19 krīze ir krasī paātrinājusi jaunas iespējas lauku un mazpilsētu attīstībai. Tam jāseko jaunai pieejai pašvaldību vadīšanā. Izšķīroties par policentrisku iekšējo attīstību, vadību pēc nozaru principa būs jāpapildina ar reģionālo vadību. Iekšējās reģionālās politikas rezultātu mērīšanai jānodrošina daudz detalizētāki dati, nekā līdz šim.

Darbā, izmantojot CSP piedāvātos eksperimentālās statistikas datus, kā arī Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes un SIA "Latvijas Mobilais Telefons" (LMT) pētījumu rezultātā analizētos Latvijas Mobilā Telefona bāzes staciju zvanu intensitātes ierakstus un Latvijas Pašvaldību savienības apkopotos valsts informācijas sistēmu un pašvaldību datus, tiek veikts ekonomisko un sociālo rādītāju salīdzinājums attiecībā uz esošo un pēc reformas teritoriālo dalījumu. Salīdzinājumam ar mazākām teritorijām piemērojamiem datiem tiek izmantots pašvaldību teritoriju attīstības indekss. Jau ilgāku laiku šo indeksu vienveidīgi rēķina kā 8 rādītāju lineāra kombināciju, kas raksturo Ministru kabineta apstiprinātu priekšstatu par attīstību atsevišķi novadu un republikas pilsētu grupām.

Latvijas Universitātes un LMT pētnieku izstrādātais atjaunojamais teritoriju saimnieciskās aktivitātes indekss raksturīgs ar jaunu pieeju. Lielo datu apstrādei neizmanto personificētus datus, taču metode palīdz novērtēt saimniecisko aktivitāti un iedzīvotāju kustības vektorus novada, pagasta un mazas apdzīvotās vietas teritorijā. Šos datus var izmantot ne tikai ilgtermiņa politikas veidošanai, bet arī operatīvu lēmumu pieņemšanai, kas nepieciešami viedai pārvaldei. Eksperimentālās statistikas ietvaros tiek izmantota virtuāla personu piesaistīšana teritorijai, kas balstās uz valsts reģistros esošās informācijas apstrādi (jaunā tautas skaitīšanas metodika). Tālāk fizisko un juridisko personu raksturojošos sociālos un ekonomiskos parametrus var piesaistīt personu piederības teritorijai.

Pievienotās vērtības piesaistīšana teritorijai var tikt balstīta uz uzņēmuma juridisko adresi, uz īpašnieka adresi vai sadalīta proporcionāli darbinieku atalgojumam pa to dzīvesvietu teritorijām. Lietojot trešo metodi, pievienotā vērtība no uzņēmumiem un iestādēm nonāk līdz pat vismazākajām teritorijām, kuras izmanto eksperimentālā statistika. Šī metode citādi sadala pievienoto vērtību pa Latvijas NUTS3 reģioniem. Oficiālā statistika 2018.gada rezultātus sadala Rīgai 57%, Pierīgai 16%, Vidzemei 6,3%, Kurzemei 9,3%, Zemgalei 7,4% un Latgalei 7,1% apmērā no kopējā, turpretī eksperimentālajā statistikā sadalījums būtiski atšķiras Rīgai 39,8%, Pierīgai 21,6%, Vidzemei 7,8%, Kurzemei 10,9%, Zemgalei 11,2% un Latgalei 7,7% apmērā no kopējā. Pēc šī rādītāja, ja to izdalām ar nodarbināto skaitu, pirmie rangi (no 119) ir Mārupes, Garkalnes un Ikšķiles novadiem, no valstspilsētām visaugstākais rangs ir Ventspilij – 9, zemākais Daugavpilij – 86. Galvaspilsēta Rīga pēc šī produktivitātes rādītāja ir 15 vietā.

Cilvēkkapitālu būtiski raksturo rādītājs – Iedzīvotāji ar augstāko izglītību vai doktora grādu no kopējā iedzīvotāju skaita %. Šim rādītājam trīs augstākie rangi ir Garkalnei, Mārupei un Carnikavai, no valstspilsētām augstākais rangs ir Rīgai – 8, zemākais Jēkabpilij – 38. Šis rādītājs labi korelē ar teritorijas iedzīvotāju radīto pievienoto vērtību.

Noslāņošanas iedzīvotāju labklājības līmenī raksturo atalgojuma mediāna uz vienu strādājošo. Šim rādītājam augstākās vērtības ir Mārupei, Garkalnei un Ķekavai. No valstspilsētām augstākais rangs ir Rīgai – 9, zemākais Daugavpilij – 84.

Ienākumu nevienlīdzību vienas pašvaldības ietvaros raksturo attiecība starp vidējo atalgojumu un atalgojuma mediānu. Augstākais nevienlīdzības rangs ir Mārupei, Garkalnei un Babītei. No valstspilsētām augstākā nevienlīdzība ir Jūrmalā – 5, Rīgā – 15. Zemākais rangs (lielākā vienlīdzība) starp valstspilsētām ir Valmierai – 108. Apdzīvoto vietu, valstspilsētu apkaimju, pagastu, novada pilsētu un pašvaldību eksperimentālo statistiku, kā arī uz mobilo datu apstrādi balstītu saimnieciskās aktivitātes vērtējumu var izmantot iekšējās reģionālās politikas veidošanai novados un valstspilsētās.

Atslēgvārdi: *pašvaldība, reforma, reģionālā noslāņošanās, teritorijas dalījums, statistika*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

SOCIĀLIE UZŅĒMUMI LATVIJĀ: NOZĪMĪGS POTENCIĀLS SABIEDRĪBAS NOSLĀŅOŠANĀS MAZINĀŠANĀ

Kristīne Casno, Biruta Sloka

Latvijas Universitāte

Latvijas sociālie uzņēmumi kopš Sociālā Uzņēmuma Likuma pieņemšanas 2017. gadā (spēkā no 01.04.2018.) sabiedriskajos medijos tiek pieminēti arvien biežāk. Pēdējo gadu laikā Latvijas Republikas Labklājības ministrija ir uzsākusi vairākas informatīvās kampaņas, no kurām pēdējā “Dara citādi – izdara tāpat!” (atklāta 03.03.2021.) ir veltīta iekļaujošas nodarbinātības aspektiem, kas ir būtisks sociālās uzņēmējdarbības aspekts. Sociālās uzņēmējdarbības asociācija ir aktīvi virzījusi sociālās uzņēmējdarbības attīstību, citu aktivitāšu starpā, attīstot sociālās uzņēmējdarbības vēstnieku tīklu reģionos (sadarbībā ar organizācijas “British Council” pārstāvniecību Latvijā), organizējot dažādus ideju konkursus un pasākumus, veicinot sadarbību ar pašvaldībām, kā arī attīstot diskusiju par sociālā iepirkuma iespējām Latvijā. Turpina pieaugt to sociālo uzņēmumu skaits, kam ir piešķirts sociālā uzņēmuma juridiskais statuss, sasniedzot 161 sociālo uzņēmumu, bet izsniegto grantu skaits ir pakāpies līdz 110, sasniedzot kopējo vērtību nedaudz vairāk kā 7 miljoni EUR (Latvijas Republikas Sociālo uzņēmumu reģistra dati uz 28.02.2021.), kas norāda uz pozitīvu attīstības tendenci sociālās uzņēmējdarbības sektorā. Sociālās uzņēmējdarbības atpazīstamība ir nenoliedzami ievērojami augusi kopš nozares pirmsākumiem vairāk nekā desmit gadus atpakaļ. Visā pasaulē sociālo uzņēmējdarbību augstu novērtē kā efektīvu risinājumu cīņā ar sociālām, ekonomiskām un vides problēmām. Sociālie uzņēmumi citu starpā risina un cīnās ar tādiem jautājumiem kā cilvēku ar invaliditāti un sociālā riska grupās iekļauto personu nodarbināšana, izglītības un iekļaujošas sabiedrības, kā arī līdzsvarotas reģionālās attīstības veicināšana. Visi šie aspekti kopā veido ievērojamu ieguldījumu sabiedrības noslāņošanās mazināšanā un vispārējās sociālās un ekonomiskās labklājības, kā arī ilgtspējīgas vides veicināšanā. Latvijas sociālie uzņēmumi nav izņēmums. Lielākā daļa Latvijas sociālo uzņēmumu darbojas darba integrācijas jomā, nodrošinot jēgpilnas darba un sociālās saskarsmes iespējas vismazāk pasargātajām sabiedrības grupām. Starp spilgtākajiem piemēriem var minēt tādas sociālos uzņēmumus kā SIA “BlindArt”, SIA “OWA”, SIA “Sonido”, SIA “Visi Var” u.c. Neskatoties uz to, ka sociālā uzņēmējdarbība nepārtraukti attīstās un sniedz ievērojamu ieguldījumu sabiedrības noslāņošanās un citu problēmu mazināšanā, sociālajiem uzņēmumiem pieejamo atbalsta mehānismu klāsts ir vēl salīdzinoši maz attīstīts. Ir nepieciešams ieguldīt ievērojamas pūles, lai spēcīnātu sociālās uzņēmējdarbības konkurētspēju. Covid-19 krīze turpina negatīvi ietekmēt arī sociālās uzņēmējdarbības nozari, jo sociālajiem uzņēmumiem netika piedāvāts papildu atbalsts, neskatoties uz to, ka to pienesums sabiedrībai ir divkārtšs. Nespēja nodrošināt pārdomātus atbalsta pasākumus sociālajiem uzņēmumiem nākotnē var atstāt graujošu ietekmi uz to spēju sasniegt savus sociālos mērķus un rezultātā arī uz spēju mazināt sabiedrības noslāņošanos Latvijā. Neskatoties uz to, Latvijas sociālie uzņēmumi ir ieguvuši varas iestāžu atzinību. Pastāv cerība, ka atbalsts sociālās uzņēmējdarbības nozarei netiks uzskatīts kā izmaksas, bet drīzāk kā ieguldījums ar augstu sociālās atmaksāšanās potenciālu, kas nākotnē varētu izpausties kā finansiāli aizsargātāka, iekļaujošāka un vienlīdzīgāka sabiedrība. Pētījuma metodes – zinātnisko publikāciju un veikto pētījumu analīze, likumdošanas dokumentu analīze, statistisko datu analīze par sociālo uzņēmumu aktivitāti, informācijas analīze par sociālo uzņēmumu aktivitāti internetā un sociālajos tīklos, intervijas ar sociālajiem uzņēmumiem par iespējām uzlabot digitālās prasmes. Atbilstošas digitālās prasmes īpaši nozīmīgs faktors Covid-19 krīzes kontekstā, kad uzņēmumiem attīstību nodrošina galvenokārt digitālo risinājumu efektīva pielietošana. Digitālo prasmju pilnveidošana ir īpaši nozīmīga sociālajiem uzņēmumiem un iekļaujošas sabiedrības veicināšanai.

Atslēgvārdi: *Sociālie uzņēmumi, sociālā iekļaušana, digitālo prasmju pilnveidošana*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

FINANŠU PRATĪBAS ASPEKTS UZKRĀJUMU VEIDOŠANAS TRADĪCIJAS IEDZĪVINĀŠANĀ LATVIJĀ

Evija Dundure
Latvijas Universitāte

Regulāri un samērīgi brīvprātīgie uzkrājumi privātajos pensiju fondos var kļūt par nozīmīgu vecuma pensijas daļu pie nosacījuma, ja tās tiek veiktas ilgu laika periodu. Tas pamato 3.pensiju līmeņa mērķauditoriju, kas ir jaunieši, kas sākuši saņemt regulārus ienākumus no savas profesionālās darbības. Publiski pieejamā informācija, tāpat arī zinātniskie pētījumi liecina, ka tieši jaunieši ir tie, kas ir vismazāk iesaistīti brīvprātīgajā pensiju uzkrāšanā. Lielākās daļas attīstīto valstu pensiju politikas balstās uz 3 pīlāriem, tādā veidā jautājums par jauniešu gatavību jau agrīnā vecumā domāt par pensiju uzkrājumiem un plānot tos ir prioritārs. Viens no visvairāk diskutētajiem jautājumiem brīvprātīgo pensiju uzkrājumu veicināšanā ir finanšu pratības līmenis. Papildus citiem motivācijas faktoriem, tādiem kā finansiālie stimuli nodokļu atvieglojumu veidā, iedzīvotāju zināšanu līmenis par iespējām piedalīties trešajā pensiju līmenī, rada viņu vēlmi veidot brīvprātīgu uzkrājumu. Efektīva informācijas nodošana precīzai mērķauditorijai ir viens no galvenajiem uzdevumiem valdības aģentūrām pensiju politikas veidošanā. Latvijā kopš 2014.gada ir ieviesta iedzīvotāju finanšu pratības veicināšanas stratēģija (www.finansupratiba.lv), kas iezīmē jauniešu finanšu pratības aspekta svarīgumu finanšu plānošanas un uzkrājumu veidošanas tradīcijas iedzīvināšanā. Tajā nedefinēti veicamie uzdevumi ietver valsts izglītības satura pilnveidi ar mērķi nodrošināt iespēju ikvienā izglītības pakāpē attīstīt finanšu pratību, informācijas pieejamības nodrošināšanu, izglītojošu interneta vietņu attīstību, kā arī citu izglītojošu aktivitāšu īstenošanu. Lai novērtētu jauniešu zināšanas par uzkrājumiem pensijas veidošanai, 2021.gada februārī – martā tika veikta jauniešu aptauja, uzrunājot jauniešu organizācijas un augstskolas. Aptauja ir veidota, izmantojot slēgtos un daļēji slēgtos jautājumus, vairākos jautājumos respondentiem lūgts vērtējumus sniegt ar Likerta skalu. Aptauja sniedz atbildes uz jautājumu par Latvijas jauniešu zināšanu līmeni par spēkā esošo pensiju sistēmu, akcentējot ieguldītāja tiesības rīkoties ar ieguldījumiem privātajos pensiju fondos, kā arī pamatnosacījumus veidot uzkrājumus 2. un 3.pensiju līmenī. Svarīga aptaujas daļa ļauj novērtēt respondentu gatavību plānot budžetu ilgtermiņā, kā arī viņu finansiālās iespējas veidot uzkrājumus agrīnā vecumā. Pētījums sniedz ieskatu jauniešu izpratnes līmenī par uzkrājumu veidošanu ilgtermiņā, kas savukārt var būt par pamatu turpmākām pensijas politikas veidotāju iniciatīvām jauniešu iesaistes veicināšanā.

Atslēgvārdi: *Pensijas, Brīvprātīgie uzkrājumi, Finanšu pratība, Jaunieši, Materiālā nodrošinātība*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

UZŅĒMĒJU, PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU UN IZGLĪTOJAMO SADARBĪBAS PIEREDZE DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU ĪSTENOŠANĀ LATVIJĀ

Ilze Buligina, Biruta Sloka
Latvijas Universitāte

Viens no veiksmīgākajiem pasākumiem sociālās nevienlīdzības mazināšanā ir darba vidē balstītu mācību īstenošana Latvijas profesionālajā izglītībā, kas veicina jauniešu nodarbinātību un turpmākās dzīves atbilstošu kvalitāti. Pēdējās desmitgades laikā vērienīgas izmaiņas profesionālajā izglītībā tiek īstenotas, pamatojoties uz vērienīgiem Eiropas Savienības struktūrfondu ieguldījumiem, mērķtiecīgi sadarbojoties visām iesaistītajām pusēm. Tā rezultātā profesionālās izglītības iestādēs ar sakārtotu un mūsdienīgu infrastruktūru un aprīkojumu, mūsdienīgu mācību vidi un kvalitatīvu saturu darba tirgus prasībām atbilstošu kvalifikāciju var iegūt jaunieši no dažādām sociālām grupām. Tādējādi tiek veicināta sociālās atšķirtības mazināšana gan mācību procesa gaitā, gan pēc kvalifikācijas iegūšanas, uzsākot patstāvīgu darba dzīvi. Darba vidē balstītas mācības ir novērtētas kā būtiska jauna pieeja kvalificētu speciālistu sagatavošanā sadarbībā ar uzņēmējiem. Lai novērtētu darba vidē balstītu mācību dažādus aspektus, to īstenošanas procesā tika veikta uzņēmēju, izglītības iestāžu vadītāju un audzēkņu aptauja. Daļa aptaujā uzdoto jautājumu bija analogiski visām darba vidē balstītās mācībās iesaistītajām grupām (uzņēmējiem, izglītības iestāžu vadītājiem un audzēkņiem) ar mērķi nodrošināt iespēju viedokļu salīdzināšanai. Vairums aptaujas jautājumu vērtējamo aspektu bija vērtējami skalā 1-10, lai nodrošinātu precīzāku viedokļu salīdzināmību. Aptaujās iegūto datu analīzē izmantoti aprakstošās statistikas raksturotāji: centrālās tendences jeb lokācijas rādītāji – aritmētiskie vidējie, modas, mediānas; variācijas jeb izkliedes rādītāji – variācijas apjomi, standartnovirzes, aritmētisko vidējo standartklūdas; grupēšana pēc dažādām pazīmēm – krostabulācijas, statistisko hipotēžu pārbaudes metodes ar t-kritēriju, dispersiju analīzi, kā arī izmantota korelāciju analīze. Aptaujas rezultāti apliecināja, ka pamatā vērtējumi ir līdzīgi visām darba vidē balstītās mācībās iesaistītajām grupām (uzņēmējiem, izglītības iestāžu vadītājiem un audzēkņiem) un viņu galvenie secinājumi ir, ka šāda veida sadarbība mācību procesā un profesionālās kvalifikācijas ieguvē ir vērtīga un noderīga. Vienlaikus aptaujas rezultāti liecina, ka uzņēmēji atzinīgi vērtē sadarbību ar mācību iestādēm, bet kā nepietiekamu norāda sadarbību ar pašvaldībām. Tādējādi secināms, ka ir nepieciešami turpmāki pētījumi par uzņēmēju un pašvaldību sadarbības mehānismiem darba vidē balstītu mācību īstenošanā, tādējādi sekmējot arī reģionālo nodarbinātību un dažādu sociālo grupu iekļautību un aktīvu līdzdalību reģiona sociālajā un ekonomiskajā attīstībā.

Atslēgvārdi: *sociālās nevienlīdzības mazināšana, darba vidē balstītas mācības, uzņēmēji, profesionālo izglītības iestāžu vadītāji, audzēkņi*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

NODARBINĀMĪBAS KOMPETENČU ATTĪSTĪBAS PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ SVARĪGUMA UN VEIKSTSPĒJAS ANALĪZE

Anita Līce
LDDK

Neskatoties uz augsto darba tirgus pieprasījumu pēc speciālistiem ar profesionālo izglītību, profesionālās vidējās izglītības absolventi veido lielu daļu no reģistrētajiem bezdarbniekiem. Turklāt to iesaiste pieaugušo izglītībā ir zema, kas ir satraucoši, ņemot vērā, ka profesionālās prasmes var ātri zaudēt aktualitāti straujās tehnoloģiju un darba metožu attīstības dēļ. Absolventu prasmju aktualitāti un konkurētspēju darba tirgū ilgtermiņā palīdz uzturēt nodarbināmības kompetences, tostarp spēja pastāvīgi mācīties un adaptēties izmaiņām profesijās un darba tirgū. Pētījuma centrā ir darba tirgū pieprasītāko nodarbināmības kompetenču attīstības iespēju izvērtējums profesionālajā izglītībā Latvijā, veicot būtiskuma – veikspējas analīzi. Pētījumā piedalījās 750 uzņēmumu vadītāji, kas novērtēja 17 nodarbinātības kompetenču būtiskumu darba tirgū, kā arī profesionālās izglītības iestāžu veikspēju tās attīstīt audzēkņos. Pētījuma rezultāti parāda ne vien darba devēju vērtējumu par darba tirgū svarīgākajām kompetencēm un profesionālās izglītības iestāžu veikspēju, bet arī prioritāros rīcības virzienus profesionālajā vidējā izglītībā, lai veicinātu absolventu nodarbināmību.

Atslēgvārdi: *Būtiskuma – veikspējas analīze, darba devēju novērtējums, nodarbināmības kompetences, profesionālā izglītība*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

IEDZĪVOTĀJU LĪDZDALĪBAS VEICINĀŠANA LATVIJĀ - NO VĀRDIEM PIE DARBIEM

Eduards Lielpēters

Latvijas Universitāte

Lai demokrātija spētu veiksmīgi pastāvēt, ir nepieciešama sadarbība starp valsts pārvaldi un iedzīvotājiem. Iestādēm ir jāspēj saprast un uzklausi iedzīvotājus, savukārt iedzīvotājiem ir jāuzticas, ka valsts pārvaldes pārstāvji rīkojas visas sabiedrības interesēs. Latvijā saikne starp valsts pārvaldi un iedzīvotājiem ir trausla, vienlaikus pastāvot gan zemiem sabiedrības uzticēšanās rādītājiem, gan arī zemiem iedzīvotāju līdzdalības rādītājiem. Starptautisko pētījumu pieredze liecina, ka viens no veidiem, kā uzlabot sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei, ir atvērta un atklāta valsts iestāžu komunikācija un līdzdalības iespēju pieejamība ikvienam iedzīvotājam. Lai arī Latvijas iedzīvotājiem ir pieejamas salīdzinoši plašas līdzdalības iespējas, tai skaitā, arī iespējas piedalīties valsts pārvaldes lēmumu pieņemšanas procesā, tomēr tās izmanto tikai neliela daļa sabiedrības. Mūsdienās digitālā vide piedāvā jaunus risinājumus, kas iepriekš nav bijuši pieejami. Tos ir iespējams izmantot gan valsts pārvaldes saziņai, gan arī sadarbībai ar iedzīvotājiem, tai skaitā, iedzīvotāju individuālās līdzdalības veicināšanai. Ja valsts pārvaldes interesēs ir stiprināt saikni ar sabiedrību, tai jāapgūst un jāizmanto digitālās vides sniegtās iespējas. Pētījumā ir apzināta esošā situācija Latvijā, kā valsts pārvalde sazinās un sadarbojas ar iedzīvotājiem digitālajā vidē un kādas līdzdalības iespējas tiek piedāvātas sabiedrībai. Pētījuma mērķis ir identificēt galvenos šķēršļus, kas kavē digitālo metožu izmantošanu iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai Latvijā. Pētījuma ietvaros ir veikta valsts pārvaldes iestāžu mājas lapu satura izpēte un Latvijas ministriju sociālo mediju kontu satura analīze – kopumā 3181 *Facebook* ierakstu analīze par sešu mēnešu periodu (2019. gada jūlijs līdz decembris). Tāpat ir analizētas Eiropas Savienības un Latvijas stratēģijas, nostājas un citi dokumenti, kuri ir saistīti ar demokrātijas veicināšanu, sabiedrības līdzdalību un digitālās pārveides procesu.

Pētījuma rezultāti apliecina, ka Eiropas Savienībā un Latvijā pastāv idejisks atbalsts demokrātijas stiprināšanai un līdzdalības veicināšanai, turklāt atbalsts ir palielinājies arī daļēji kā reakcija uz Covid-19 krīzes radītajām sekām. Tomēr reālā darbībā joprojām nepilnīgi ir izmantotas digitālās vides sniegtās priekšrocības vai arī aktivitātes ir projektveida bez vienota redzējuma. Savukārt par jau esošajām līdzdalības iespējām valsts pārvaldes iestādes iedzīvotājus informē nepietiekami un necenšoties veidot dialogu digitālajā vidē. Ir jāsecina - vai nu valsts pārvaldes pārstāvjiem trūkst prasmes, kā to darīt, vai arī trūkst vēlmes sadarboties ar iedzīvotājiem un iesaistīt viņus lēmumu pieņemšanas procesā. Līdz ar to kā viens no būtiskākajiem šķēršļiem iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai pašlaik Latvijā ir valsts pārvaldes motivācija veidot ciešākas attiecības ar iedzīvotājiem arī praktiski, ne tikai deklaratīvi plānošanas dokumentos un publiskajā komunikācijā. Digitālās vides apgūšanā tas nozīmē nepieciešamību pēc pārdomātas un rūpīgi plānotas digitālās komunikācijas un mūsdienīgām līdzdalības iespējām, kurās iedzīvotāju ērtības tiktu liktas pirmajā vietā.

Atslēgvārdi: *digitālā demokrātija, iedzīvotāju līdzdalība, sociālie mediji, valsts pārvalde*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

VIDES ASPEKTS NOZĪMĪGUMS KĀ VIENS NO VIRZĪTĀJSPĒKIEM GLIEMEŅU AUDZĒŠANAS ATTĪSTĪBAI UN EKONOMISKĀS AKTIVITĀTES VEICINĀŠANAI BALTIJAS JŪRAS REĢIONĀ

Zaiga Ozoliņa
Latvijas Universitāte

Jaunu produktu virzību tirgū apgrūtina daudzu faktori – viedokļu atšķirība starp valsts pārstāvjiem un jaunu produktu attīstītājiem, stratēģiskie mērķi, politiskā vide vides apstākļi. Lai veicinātu ilgtspējīgu piekastes un jūras resursu izmantošanu, Eiropas Komisija ir nākusi klajā ar iniciatīvu "Jūras nozaru izaugsmi", kā arī ir vairāki dokumenti Eiropas Savienības Stratēģija Baltijas jūras reģionam, Eiropas Savienības integrētās jūrlietu politika, HELCOM Baltijas jūras rīcības plāns. Šie dokumenti pievērš uzmanību līdz šim neizmantotam potenciālam Baltijas jūras reģionā. Vides piesārņojuma nozīmīgums kā viens no aspektiem tiek minēts zinātniskajos pētījumos par Baltijas jūru, tāpēc jūras nozares izaugsmei tas var tikt izvirzīts kā prioritārais apstāklis. Lai varētu izprast, vai pastāv viedokļu atšķirība dažādos jautājumos un starp zinātniekiem, zvejniekiem un politikas veidotājiem, tika veikta aptauja. Pētījumā iegūtie dati tika analizēti, izmantojot aprakstošās statistikas raksturotājus: centrālās tendences jeb lokācijas rādītājus – aritmētisko vidējo, modu mediānu; variācijas jeb izkliedes rādītājus – variācijas apjomu, standartnovirzi, aritmētiskā vidējā standartklūdu, grupēšanu pēc dažādām pazīmēm jeb krostabulācijas, korelācijas analīzi, statistisko hipotēžu pārbaudi ar t testu un dispersijas analīzi – ANOVA un daudzfaktoru regresijas analīzi. Lai novērtētu dažādus gliemeņu audzēšanas attīstību ietekmējošos aspektus, tika izmantota novērtējuma skala 1 - 10, kur 1 - nenozīmīga; 10 – ļoti nozīmīga ietekme. Analizējot gliemeņu audzēšanas attīstību Baltijas jūras reģionā ekspertu skatījumā, tika secināts, ka jautājumos, kas skar klimata pārmaiņas un vides piesārņojumu pastāv korelācija, kā arī korelācija pastāv, analizējot mārketinga pasākumu aspektu un vides piesārņojuma aspektu. Līdz ar to vides piesārņojums kā nozīmīgs apstāklis būtu izmantojams jūras akvakultūras produktu veicināšanai tirgū. Valsts iestāžu pārstāvjiem un profesionāliem, zinātniekiem un tehnisko pakalpojumu sniedzējiem ir līdzīgs skatījums jautājumos, kas saistās ar gliemeņu audzēšanas attīstību Baltijas jūras reģionā, turpretim reģionālie pārstāvji mārketinga pasākumus un vides piesārņojuma aspektu novērtēja augstāk. Zvejnieki mārketinga pasākumus kā vienu no ietekmējošiem gliemeņu audzēšanas attīstību Baltijas jūras reģionā faktoriem novērtēja zemāk kā pārējie pārstāvji, turpretim vides aspektus viņi novērtēja daudz augstāk. Pētījums ir VPP INTERFRAME-LV ietvaros.

Atslēgvārdi: *jūras akvakultūra, Baltijas jūra, mārketinga*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.

INOVĀCIJAS UN REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS NOZĪMES TRANSFORMĀCIJA COVID-19 PANDEMIJAS LAIKĀ

TRANSFORMATION OF MEANING OF INNOVATIONS AND REGIONAL DEVELOPMENT OF COVID 19 PANDEMIC PERIOD

Dace Štefenberga
Ventspils Augstskola, LZA

Polycentric Development in different state Development documents and strategies were defined as one of priorities for decades. And fact that development in all regions is close related to development in national and global level. And there are great contribution of local communities in cooperation with local government institutions in solving of tasks and challenges in regional and national level. Insufficiency of qualified workforce, ageing of workforce is some of challenges related to economic development in regions. One of possible solutions is returning or moving of qualified workforce back in region for working and living together with family, and this become very popular after implementation of Covid-19 restrictions and for entrepreneurs and other institutions, which found possible to organize work remotely. Social distancing plays a big role to choose living conditions in rural area or small towns in region. Covid-19 pandemic has transformed habits of people and processes in all levels of economic development, but cope with that situation we have right now. Innovation definition again is focused more on changes, than product and process that it was before. World Economic Forum defined skills and competencies for human resources for the year 2025, and skills are classified in four area: problem solving, self-management, working with people, technology use and development. Task of presentation is to define theoretical aspects for innovation and regional economic and future challenges from perspective of entrepreneurs after Covid-19 pandemic. Methods: monographic method, analysis of survey and data available from Lursoft database.

Atslēgvārdi: *innovation, regional economic, entrepreneurship*

Pētījumu atbalsta Valsts pētījumu programma INTERFRAME-LV.
Research is supported by National Research Program INTERFRAME-LV.